

Orientering fra bank- og kapitalmarkedsområdet

AKTUELLE BANKSAKER

Tredje kvartal inkluderer en sommerferieperiode både i Norge og Europa. Likevel har det også i denne perioden vært viktige bankregulatoriske begivenheter. Nedenfor redegjør vi kort for de antatt viktigste hendelsene.

Hovedsaker

Status CRD V/CRR II/BRRD II

EU-kommisjonen presenterte som kjent en omfattende pakke med endringsforslag til CRD IV, CRR og BRRD i november 2016. I etterkant har de europeiske næringsorganisasjonene EBF, ESGB og ECBC arbeidet aktivt med sikte på å fremme relevante innspill til pakken. Parallelt har EU igangsatt en prosess for raskere behandling («fast track») av blant annet overgangsregler for IFRS9 i forhold til implementeringseffekter på ansvarlig kapital. Dette fordi IFRS9 innføres allerede fra 1.1.18. Det kan ligge an til å bli en løsning med en lineær innfasing av implementeringseffektene over 5 år, se nærmere omtale i egen sak nedenfor.

En annen sak som også prioriteres behandlet i EU er reglene om kreditorhierarkiet ved insolvens i bank («bail-in»). Den 4.7.17 presenterte ECON-komiteen i parlamentet et forslag til justert tekst i BRRD for å legge til rette for en ny gjeldsklasse: subordinert seniorgjeld («tier 3»). Denne gjeldsklassen skal nedskrives eller konverteres etter ansvarlige lån («tier 2»), men før ordinær seniorgjeld. Slik «tier 3» gjeld skal kunne anvendes til å oppfylle eventuelle subordineringskrav i TLAC/MREL. Det må fremgå klart av låneavtaler og prospekt hvilken prioritetsrekkefølge denne gjelden har ved insolvens. «Tier 3» gjeld må ikke være et derivat eller ha derivategenskaper. Opprinnelig og gjenstående løpetid må være over ett år for å bidra til å oppfylle TLAC-/MREL-krav, men selv med opprinnelig eller gjenstående løpetid på under ett år vil gjelden bli behandlet som «tier 3» i forhold til prioritetsrekkefølgen ved insolvens. Medlemslandene pålegges å innta relevante bestemmelser i nasjonal lovgivning. For de landene som allerede har innført slike bestemmelser omfatter direktivforslaget overgangsbestemmelser som sikrer at gjeld allerede utstedt under eksisterende nasjonal lovgivning inkluderes på lik linje med gjeld utstedt under det nye EU-direktivet.

Sentralbanklovutvalget («Gjedrem-utvalget»)

I forrige utgave av «Aktuelle banksaker» orienterte vi om sentralbanklovutvalgets ulike forslag (jf. [NOU 2017: 13](#)). Finansdepartementets høringsfrist er 15.10.17, og Finans Norge har nå avgitt hørings svar. Som nevnt har sentralbanklovutvalget foreslått å flytte forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) ut av Norges Bank og over til et eget særlovselskap. Videre har utvalget blant annet også foreslått at Norges Bank skal gis i oppgave å fastsette kravet til motsyklisk kapitalbuffer, og det foreslås lovendringer som åpner for at Norges Bank kan fastsette krav til nye utlån med pant i bolig.

I Finans Norges [hørings svar](#) vektlegges det at det er gode grunner for at en uavhengig sentralbank er utøvende myndighet i pengepolitikken, men det er mindre åpenbart at sentralbanken bør beslutte tiltak innen makrotilsyn, som motsyklisk kapitalbuffer og krav til nye boliglån. Sistnevnte virkemidlers målfunksjon lar seg ikke konkretisere tilsvarende som for pengepolitikken, og de har bred innvirkning

med betydelige grenseflater mot andre politikkområder. Dersom en uavhengig sentralbank skal beslutte en rekke økonomisk-politiske virkemidler, vil det sterkt begrense folkevalgt innflytelse og kontroll. Etter vårt syn tilsier grunnleggende demokratiske hensyn at slike virkemidler bør besluttes av Finansdepartementet, innenfor rammen av en helhetlig politisk vurdering. På bakgrunn av dens analysekapasitet og overvåking av risiko i det finansielle systemet, mener vi at Norges Bank, i likhet med Finanstilsynet, har en naturlig rådgiverrolle overfor politiske myndigheter hva gjelder innrettingen av makrotilsynsvirkemidler.

Finans Norge fremhever at i forvaltningen av Statens pensjonsfond utland (SPU) skal det siktes mot høyest mulig avkastning gitt et moderat risikonivå og med ansvarlighet i forvaltningen. Fondet må ikke benyttes som virkemiddel for å oppnå andre politiske mål. Høy kompetanse hos forvalter og profesjonalitet i organisering og gjennomføring har vært en forutsetning for de gode resultatene. I tillegg har et tydelig mandat fra eier og Norges Banks uavhengighet, legitimitet og tillit gitt stabile og forutsigbare rammer med vesentlig betydning for den vellykkede forvaltningen. Sentralbanklovutvalget ser som den største risikoen ved et forvalterbytte at modellen for fondet kan settes i spill. Etter vårt syn bør således terskelen for et forvalterbytte ligge høyt.

Dersom fondsforvaltningen videreføres i Norges Bank, vil det være et vesentlig spenn i oppgaver og ansvar for bankens ledelse og styringsorganer. Finans Norge påpeker at breddeutfordringen kan reduseres med tilpasninger i styringsstrukturen, slik at både kapitalforvaltningen og ordinær virksomhet får den nødvendige oppmerksomhet og oppfølging. Tilpasningen bør blant annet inkludere opprettelsen av et eget kapitalforvaltningsstyre. Samtlige styringsorganer må inneha høy og relevant kompetanse.

Uendret motsyklisk kapitalbuffer

Finansdepartementet har besluttet at nivået til den motsykliske kapitalbufferen for bankene holdes uendret, det vil si 2,0 prosent fra 31.12.2017. Dette er i tråd med råd fra Norges Bank for 3. kvartal 2017.

Overgangsregler for IFRS9-implementeringen

EU-kommisjonen foreslo overgangsordninger for effektene på ansvarlig kapital av IFRS9-implementeringen i sin «Risk reduction package». ECON-komiteen i Europaparlamentet har nå lansert et forslag som innebærer i hovedtrekk følgende:

- Bankene tillates å gradvis ta hensyn til effektene av IFRS9-implementeringen på ansvarlig kapital over en 5-årsperiode.
- Effektene av IFRS9 beregnes for standardmetodebanker med utgangspunkt i nettoen av følgende to størrelser:
 - Summen av forventet tap kommende 12 måneder og forventet tap over engasjementenes livstid på rapporteringstidspunktet, minus
 - Summen av tapsavsetninger etter IAS39 pr 31.12.17 fratrukket forventet tap på engasjementer som er «impaired» pr 1.1.18
- For IRB-banker benyttes samme metode, men da skal alle tallstørrelser reduseres med relevant beregnet forventet tap (EL) for de samme engasjementene.
- Dersom nettobeløpet blir negativt skal beløpet settes til null.
- Følgende andeler av beregnet effekt kan tilbakeføres mot ansvarlig kapital:

- 90% fra 1.1.18 – 31.12.18
 - 80% fra 1.1.19 – 31.12.19
 - 60% fra 1.1.20 – 31.12.20
 - 40% fra 1.1.21 – 31.12.21
 - 20% fra 1.1.22 – 31.12.22
- Dersom banken foretar slik korreksjon av ansvarlig kapital, må det også foretas tilsvarende justeringer av utsatt skattefordel og tapsavsetninger som reduserer beregningsgrunnlaget.
 - Det vil være frivillig for bankene om de ønsker å anvende overgangsordningen eller ikke.

Finans Norge har tilskrevet Finansdepartementet med anmodning om at en tilsvarende overgangsordning blir gjort gjeldende i Norge fra 1.1.18.

Vurderinger av rammeverket for OMF

Finanstilsynet fikk tidligere i år et oppdrag fra Finansdepartementet om å gjennomgå og vurdere rammeverket for OMF-foretakene. Finans Norge gjennomførte i den forbindelse et møte med Finanstilsynet for å formidle næringens synspunkter. Rapporten fra Finanstilsynet ble publisert tidlig i september. Det er Finans Norges overordnede vurdering at de forslag og konklusjoner som fremkommer i Finanstilsynets rapport ikke fremstår som problematiske for næringen.

Finanstilsynet anser at fallhøyden i boligmarkedet har økt de senere årene, mens den gjennomsnittlige belåningsgraden for lån i OMF-foretakenes sikkerhetsmasser har holdt seg stabil. Det er begrenset erfaring med hvordan ordningen vil fungere i en alvorlig krise. Finanstilsynet vurderer at det finansielle system er sårbart for eventuelle svakheter ved OMF-ordningen eller utnyttelsen av ordningen, og at dette utgjør en systemrisiko som har økt de senere årene.

Finanstilsynet foreslår likevel ikke å øke kapitalkravet for OMF-foretakene. Finanstilsynet anser at økt krav til systemrisikobuffer i bankene vil være et mer egnet tiltak for å redusere systemrisikoen knyttet til OMF, men at det kan være hensiktsmessig å avvente en vurdering av økt systemrisikobuffer til man er kjent med eventuelle nye EU-regler og har vunnet erfaring med hvordan de seneste årenes regelverksendringer påvirker bankenes tilpasninger.

Finanstilsynet mener at det på det nåværende tidspunkt bør utvises forsiktighet med å endre det norske OMF-regelverket basert på EBA-anbefalingene. Finanstilsynet kan heller ikke se at det på nåværende tidspunkt foreligger forhold som gir grunnlag for å endre dagens krav til overpantsettelse. Finanstilsynet vil ikke anbefale å endre krav til belåningsgrad nå, men peker på at dette er et element i reguleringen som kan strammes inn dersom man ønsker å gjøre det mindre gunstig å finansiere lån med relativt høy belåningsgrad.

Finanstilsynet mener imidlertid at det er behov for tilpassede offentliggjøringskrav for å gjøre informasjon om koblingene mellom eierbankene og kredittforetakene mer tilgjengelig. Det sentrale er å sikre at det gis tilstrekkelige opplysninger om hvilke forpliktelser eierforetakene har overfor kredittforetakene. Det foreslås å ta inn en ny forskriftsbestemmelse i finansforetaksforskriften kapittel 11.

Finanstilsynet vil fortsatt følge opp bruk av OMF og tilknyttet risiko i vurderinger av foretakenes likviditet og finansiering, blant annet i pilar 2-vurderingene.

Uvektet kapitalandel: eksponeringsmålet og kapitaldefinisjonen

Kravet til uvektet kjernekapitaldekning for banker trådte i kraft 30.6.17. Finansdepartementet har fastsatt at kapitalen og eksponeringsmålet for å beregne kravet til uvektet kjernekapitaldekning skal beregnes i henhold til reglene som fremgår av kommisjonsforordning (EU) 2015/62.

Høring: forskrifter til gjeldsinformasjonsloven

Barne- og likestillingsdepartementet har sendt på høring forslag til forskrifter om virksomhet som gjeldsinformasjonsforetak. Forskriften foreslås blant annet å skulle regulere finansforetakenes plikt til å gjøre gjeldsinformasjon tilgjengelig for gjeldsinformasjonsforetakene, hvilken informasjon gjeldsinformasjonsforetakene kan utlevere, samt begrensninger i adgangen til utlevering av gjeldsinformasjon for utvikling og validering av kredittscoremodeller. Forskriftsutkastet inneholder videre bestemmelser om gjeldsinformasjonsforetakenes internkontroll, IKT-løsninger og personvern.

Høringsfristen var 15.9.17. Våre hovedsynspunkter er:

- Finans Norge støtter i det alt vesentlige forslaget til forskrift om virksomhet etter gjeldsinformasjonsloven.
- Finans Norge støtter begrensningen i adgangen til å utlevere gjeldsinformasjon for utvikling av kredittscoremodeller, begrensningen i anvendelsen av gjeldsinformasjon for å foreta kredittscore på vegne av alle som har et saklig behov. Vi støtter også presiseringen av at informasjonen ikke kan anvendes for markedsføringsformål.
- Finans Norge støtter ordlyden i forskriftsbestemmelsene om spesifisering av gjeldsinformasjon, internkontroll, datasikkerhet og IKT.
- Finans Norge mener at departementet bør gjøre bruk av forskriftshjemmelen til å utvide virkeområdet for loven slik at gjeldsinformasjonen omfatter all kreditt, herunder også pantesikret kreditt.
- Plikten til å sende gjenpartsbrief svekker den sikkerhet for personvern som full utnyttelse av moderne teknologi kan gi grunnlag for. Denne plikten må erstattes av en adgang til varsling av kunden om at oppslag er foretatt, hvilket foretak som har foretatt oppslaget samt informasjon om hvordan vedkommende selv kan gjøre oppslag. For gjeldsinformasjonsforetak som ikke kan tilby varsling og søk i løsningen, må kravet om gjenpartsutsendelse opprettholdes.
- Finans Norge mener det er viktig at lånesøkere har en adgang til og klar adressat for henvendelser om retting av feilaktige opplysninger. En slik henvendelse må gå til den eller de foretakene som har forutsetningene for å kunne vurdere henvendelsen og rette eventuelle feil.
- Finans Norge foreslår at det i forskriften inntas en begrensning om at gjeldsopplysninger kun kan innhentes for utvikling og forbedring av kredittscoremodeller som anvendes for behandling og avgjørelse av kredittsøknader.
- Kravet om særskilt merking av gjeld sikret med pant i tredjemanns formuesgode vil medføre tids- og kostnadskrevende behov for teknologiske tilpasninger, ettersom denne typen gjeld ikke anses som usikret gjeld i finansforetak. Det totale omfanget av slik gjeld er svært begrenset, og Finans Norge mener derfor at det ikke bør stilles et slikt krav.

Revidering av finansavtaleloven

Som følge av at de tre EU-direktivene om boliglån (Mortgage Credit Directive - MCD), det andre betalingstjenestedirektivet (PSD2) og betalingskontodirektivet (Payment Account Directive – PAD) skal implementeres i norsk rett er det lagt frem et høringsforslag til revidert finansavtalelov.

Høringsfristen er 15.12.2017.

I tillegg til implementeringen av de nevnte direktiver er det også foreslått andre endringer i loven, herunder språklige oppdateringer, endret lovstruktur og økt bruk av forskriftsregulering sammenlignet med dagens lov. Og ikke minst tar lovforslaget hensyn til at digitaliseringen innebærer at skriftlighet og dokumentasjonskrav ikke nødvendigvis må innebære bruk av fysiske papirer. Prinsippet om digitalt førstevalg foreslås lovfestet.

Lovforslaget bygger på en struktur med seks kapitler som henholdsvis dekker (i) innledende bestemmelser, (ii) betalingsoppgjør, (iii) kontoavtaler og betalingstjenester, (iv) kredittavtaler, (v) kausjon og (vi) avsluttende bestemmelser.

Øvrige temaer

EBA: Nye retningslinjer for intern styring og kontroll

GL44 har vært et kjent begrep for alle som jobber med intern styring og kontroll i banker og kredittforetak. Nå er GL44 erstattet med en ny retningslinje fra EBA. Den 26.9.17 publiserte EBA den endelige versjonen av «Guidelines on internal governance under Directive 2013/36/EU». Det vil si at disse retningslinjene er relatert til krav i CRD IV. De nye retningslinjene skal gjelde fra 30.6.2018.

Retningslinjene dekker områder som styrets og ledelsens ansvar, styreutvalgene, organisering og organisasjonsstruktur, utkontraktering, risikokultur og forretningspraksis, internkontroll, de tre forsvarslinjer og roller og ansvar for kontrollfunksjonene og internrevisjonen, samt beredskap og transparens. Forholdsmessighetsprinsippet vektlegges.

Sammenlignet med tidligere retningslinjer for intern styring og kontroll innebærer denne nye versjonen nye krav og forventinger særlig hva gjelder det å etablere en sunn risikokultur, rammeverket for risikostyring, ledelsens oversikt over foretakets aktiviteter, samt nye krav til transparens omkring «offshore»-aktiviteter og til håndteringen av risiko i endringsprosesser.

ESMA og EBA med retningslinjer for egnethetsvurdering av styret, ledelsen og innehavere av nøkkelfunksjoner

Den 26.9.17 lanserte ESMA og EBA felles retningslinjer for egnethetsvurdering av personer som skal inngå i styret, ledelsen eller som skal inneha nøkkelfunksjoner. Retningslinjene er utarbeidet med bakgrunn i MiFID og CRD IV. Retningslinjene omfatter felles kriterier for å vurdere den individuelle og samlede kompetansen, evnene og erfaringene til medlemmene i styret og ledelsen, samt for vurderinger av deres omdømme, ærlighet, integritet og uavhengighet. Videre dekker retningslinjene også rammeverk for å vurdere hvor mye tid styremedlemmene må avsette til sitt arbeid, samt retningslinjer for hvordan antallet styreverv skal beregnes i forhold til regelverkets maksimalgrenser for antall styreverv. I den forbindelse minner vi om at det, som kjent, tidligere i år ble foretatt endringer i de norske begrensningene på antallet styreverv for styremedlemmer i norske finansforetak.

De felles retningslinjene fra ESMA og EBA dekker også prosessen for utvelgelse av medlemmer til styret og ledelsen, herunder for å sikre et tilstrekkelig mangfold. Retningslinjene stiller også krav til foretakenes introduksjonsopplegg for nye personer og til foretakenes løpende opplæringsprogrammer for de aktuelle persongruppene.

EBA-høring: Retningslinjer for offentliggjøring av informasjon om overgangseffekter av IFRS9

Dels fordi bruken av overgangsordningen er frivillig og dels fordi effektene på soliditetsberegningene kan være vesentlige er det i forslaget stilt krav om å offentliggjøre effektene av overgangsordningen.

EBA har laget utkast til retningslinjer for denne offentligjøringen:

- Offentligjøringen skal foretas ved anvendelse av en fastsatt standardmal
- Ren kjernekapital, samlet kjernekapital, samlet ansvarlig kapital, ren kjernekapitaldekning, samlet kjernekapitaldekning, samlet kapitaldekning og uvektet kapitalandel skal vises med og uten effektene av overgangsordningen
- Det skal gis verbale beskrivelser av overgangsordningen

EBA med konsekvensstudie av IFRS9-implementeringen

EBA har publisert en rapport om EU-bankenes forberedelser til IFRS9 og antatte kvantitative konsekvenser av IFRS9. På den kvalitative siden fremhever rapporten at bankene har gjort ytterligere framskritt med implementeringen av IFRS 9 siden forrige tilsvarende gjennomgang, men mindre banker ligger fortsatt etter i forberedelsene sammenlignet med større banker. Rapporten bekrefter også at bankene har redusert sine planer for parallelle løp i IFRS 9 og IAS 39. Bankene vil bruke ulike data, prosesser og modeller til å estimere forventede tap på kreditt. Dette kan påvirke sammenlignbarheten mellom bankene, og derfor vil opplysningene være sentrale.

På den kvantitative siden viser rapporten at estimert effekt av IFRS 9 hovedsakelig er drevet av tapsavskrivningene. Anslått økning av avsetninger er i gjennomsnitt 13% i forhold til dagens nivå av avsetninger i henhold til IAS 39. Ren kjernekapitaldekning forventes å falle i gjennomsnitt med opptil 0,45 prosentpoeng. Mindre banker, som hovedsakelig bruker standardmetoden for kapitaldekning, anslår en større nedgang enn større banker.

EBA har evaluert retningslinjene for risikojustering av innskuddsgarantiavgiften

Det følger av innskuddsgarantidirektivet at bankenes innbetalinger til innskuddsgarantifondet skal risikojusteres på en slik måte at den enkelte banks bidrag reflekterer denne bankens risiko for garantiordningen. EBA publiserte i 2015 retningslinjer for denne risikojusteringen. Nå i 2017 har EBA foretatt en evaluering av sine egne retningslinjer, på basis av datagrunnlag og undersøkelser rettet mot de nasjonale innskuddsgarantiordningene i EU. Hovedkonklusjonene i utkastet til rapport, som er gjenstand for en høringsprosess, er at:

- EBA sine retningslinjer har i hovedsak oppfylt formålet med å sikre en risikodifferensiert avgift
- Flexibiliteten i retningslinjene gjør det imidlertid mulig for nasjonale myndigheter å utforme ordninger som gir mindre grad av risikodifferensiering enn hva datagrunnlaget om de enkelte bankene skulle tilsi, og det kan derfor være et behov for å revurdere retningslinjene
- Retningslinjene inneholder en viss grad av nasjonal valgfrihet mht bruken av risikoinndikatorer. Den begrensede faktiske utnyttelsen av denne valgfriheten tilsier ikke at det er noe behov for ytterligere økt grad av nasjonal valgfrihet.
- De tilleggsindikatorer som anvendes utover retningslinjenes standardindikatorer varierer betydelig og det er ikke indikasjoner på at en eller flere bestemte nye indikatorer burde vært inkludert i listen over standardindikatorer.

EBA med råd om nytt regulatorisk regime for verdipapirforetak

Verdipapirforetak er i dag i betydelig grad underlagt det samme regelverket som banker og kredittinstitusjoner for øvrig. EBA har anbefalt at verdipapirforetakene deles i tre grupper. Gruppe 1 skal omfatte systemviktige verdipapirforetak og andre verdipapirforetak som driver banklignende virksomhet. Disse skal fortsatt være underlagt kravene i kapitalkravsforordningen (CRR). De to andre gruppene foreslås gitt forenklete og tilpassede krav hva gjelder både kapital, likviditet, styring og kontroll, samt for belønningsordninger. For den aller minste gruppen foretak (gruppe 3) skal kapitalkravet være det høyeste av det faste beløpsmessige minstekravet og 25% av faste kostnader. For gruppe 2 foreslås kapitalkravet beregnet på basis av ulike risikofaktorer som representerer risikoen for kundene, risikoen for markedets funksjon og risikoen for foretaket selv.

Ny nasjonal risikovurdering: Hvitvasking og terrorfinansiering i Norge

Justis- og beredskapsdepartementet publiserte helt på tampen av september en oppdatert nasjonal risikovurdering i forhold til hvitvasking og terrorfinansiering. Den første nasjonale risikovurderingen ble publisert i 2014, og årets utgave representerer en videreutvikling basert på en mer omfattende metodikk. Vurderingen danner et viktig utgangspunkt for de enkelte bankers interne risikovurderinger på området.

Finanstilsynets rundskriv om EMIR

I begynnelsen av juli publiserte Finanstilsynet et [rundskriv](#) om gjennomføringen av EMIR i Norge. Kort oppsummert har EMIR (European Market Infrastructure Regulation) regler for tre områder:

Derivathandel, der det blant annet stilles krav om rapportering av derivatkontrakter, clearing-plikt for visse typer derivattransaksjoner og krav om risikoreduserende tiltak for ikke-clearede derivatkontrakter.

Sentrale motparter som skal gå inn som mellommenn og «clear» visse oppgjør av visse derivattransaksjoner, for på den måten å redusere oppgjørskrisikoen i markedene.

Transaksjonsregistre som skal ta imot rapportering om derivattransaksjoner.

I Norge er EMIR gjennomført gjennom verdipapirhandelloven § 13-1 første ledd og disse reglene trer i kraft 1. juli 2017. Imidlertid er hverken endringer i EMIR foretatt etter 2012 eller EU-kommisjonens utfyllende bestemmelser til EMIR foreløpig tatt inn i EØS-avtalen. Finanstilsynet gir i det nevnte rundskrivet følgende viktige presisering:

Finanstilsynet forventer at foretak under tilsyn og andre relevante aktører i utgangspunktet forholder seg til reglene slik de til enhver tid gjelder i EU, og vil legge dette regelverket til grunn i sin tilsynsmessige oppfølging. Rapporteringskravene vil bli håndhevet fra 1. januar 2018.

For øvrig omfatter rundskrivet en nærmere gjennomgang av EMIR og de tilhørende utfyllende bestemmelsene fra kommisjonen.

Operasjonell risiko og separat compliance-funksjon

Finanstilsynet publiserte 11.7. en tematilsynsrapport om operasjonell risiko, med særlig fokus på registrering av uønskede hendelser og operasjonelle tap. I tillegg til å redegjøre for Finanstilsynets forventninger til bankene på området og observasjoner fra de gjennomførte tematilsynene, så

redegjør rapporten også for Finanstilsynets vurderinger av hvilke banker som kan benytte adgangen etter finansforetaksforskriften til å kombinere compliancefunksjonen med andre funksjoner.

Finanstilsynet skriver at foretak som er definert som systemviktige, samt foretak med forvaltningskapital over 100 mrd, som er en del av en konsernstruktur og med IRB-godkjenning, må ha en egen, separat compliancefunksjon med en leder som rapporterer direkte til adm direktør. Sparebankforeningen har i et brev til Finanstilsynet nylig anmodet om at tilsynets konklusjoner på dette feltet revurderes.

Basel-komiteen med høring om forenklet markedsrisikometode

Basel-komiteen publiserte den 29.6. en [høring](#) om forenklete metoder for beregning av kapitalkravet for markedsrisiko. Høringsfristen er 27.9.17. Basel-komiteen har som kjent fra før av vedtatt en grunnleggende reform av regelverket for både standardmetoder og interne metoder for markedsrisiko (FRTB). Denne er i ferd med å bli implementert i EU gjennom CRR2-forslaget. CRR2 inneholder også forslag til unntak for banker med mindre markedsrisikoeksponeringer, der disse kan velge å anvende dels metoden for kredittrisiko (de bankene som har den aller minste eksponeringen) eller en forenklet standardmetode. Basel har imidlertid ikke noen vedtatt forenklet metode. Et slikt forslag fra Basel er imidlertid fremlagt i dag. Basel-komiteen vurderer to alternativer:

1. en forenklet standardmetode bygget på standardmetoden i FRTB
2. en rekalkibrert versjon av eksisterende standardmetode

Den forenklete metoden fra Basel-komiteen omfatter forenklinger av standardmetoden i FRTB på flere områder:

- Det stilles ikke kapitalkrav for vega- og kurvaturrisiko
- Forenklinger av beregningen av basisrisikokapitalkravet
- Mindre granulære risikofaktorer
- Mindre granulære korrelasjonsberegninger

For å få adgang til å anvende en slik forenklet standardmetode må flere vilkår oppfylles:

- Banken kan ikke ha status som globalt eller nasjonalt system viktig bank
- Banken kan, som hovedregel, ikke skrive opsjoner
- Banken kan ikke anvende internmodeller for en eller flere tradingdesker i handelsporteføljen
- Bankens balanseførte verdi av handelsporteføljen ekskl derivater pluss brutto markedsverdi av derivater må ikke overstige 1 mrd Euro
- Risikovektet beregningsgrunnlag for markedsrisiko må ikke overstige 5% av samlet risikovektet beregningsgrunnlag
- Banken kan ikke drive med korrelasjonstrading
- Det foreslås også satt en øvre grense for omfanget av ikke-cleared derivater
- Myndighetene må gi godkjenning til bruk av forenklet metode

Den forenklete standardmetoden vil omfatte et kapitalkrav bestående av:

- Den reduserte risikosensitive metoden (R-SbM) – som presentert i høringen
- Kapitalkravet for misligholdsrisiko (som i FRTB)
- Kapitalkravet for residualrisiko (som i FRTB)

R-SbM vil bestå av kapitalkrav for risikofaktorene generell renterisiko, inkl inflasjonsrisiko, kredittspreadsrisiko, kredittspreadsrisiko i verdipapiriseringstransaksjoner, egenkapitalrisiko, råvarerisiko og valutarisiko. Det beregnes kapitalkrav på basis av risikovekter og bankens beregnede følsomhet for endringer i de ulike risikofaktorene. Deretter beregnes samlet kapitalkrav på basis av gitte korrelasjoner mellom de risikovektede posisjonene i ulike «buckets» og risikoklasser.

Verdipapirisering

I EU foregår det for tiden to regelverksprosesser relatert til verdipapirisering. Dette er forslagene til:

- Verdipapiriseringsforordningen, som dels inneholder forslag til en rekke felles regler omkring verdipapirisering og dels definisjoner av såkalt STS-verdipapirisering («simple, transparent and standard securitisation» - STS Securitisation).
- En forordning som vil endre CRR-bestemmelsene om verdipapiriseringssposisjoner

Det har vært betydelig politisk uenighet om innholdet i reguleringene, men i begynnelsen av juni kunngjorde EU at det nå var oppnådd en politisk enighet om de omstridte temaene.

Verdipapiriseringsforordningen omfatter generelle regler for verdipapirisering, samt mer spesifikke bestemmelser for såkalt STS-verdipapirisering («simple, transparent and standardised»).

Verdipapiriseringstransaksjoner skal bare kunne selges til retail-kunder når en rekke strenge kriterier er oppfylt. Det innføres dessuten et krav om at institusjonelle investorer gjennomfører en nærmere beskrevet «due dilligence» av transaksjonen før de kan investere i den.

Det er videre lagt opp til flere regler for å beskytte investor mot at banker og tilretteleggere bruker verdipapirisering til å avlaste særlig svake engasjementer. For det første er det lagt opp til et såkalt «risk retention»-krav på 5%, dvs at opprinnelig långiver, sponsor eller originator må beholde minst 5% reell økonomisk eksponering mot de verdipapiriserte porteføljene. Videre skal det ikke kunne overføres aktiva til spesialforetaket med den hensikt å påføre høyere tap på den verdipapiriserte porteføljen enn de tapene som vil oppstå i lånene som blir værende igjen på bankens balanse. Lån som verdipapiriseres må være vurdert og innvilget etter de samme veldefinerte innvilgelseskriterier og kredittvurderingsrutiner som de lån banken beholder på egen balanse. Det er også omfattende transparenskrav (krav til offentliggjøring av informasjon om underliggende låneportefølje, avtale- og transaksjonsdokumentasjon, mv) og krav om å rapportere transaksjonen inn til et verdipapiriseringsregister.

STS-verdipapiriseringer må i tillegg oppfylle blant annet krav til enkelhet. Enkelthet innebærer blant annet at transaksjonen må være såkalt «true sale», ingen verdipapiriseringer eller misligholdte engasjementer som underliggende aktiva, underliggende portefølje må bestå av kun en type aktiva, samt krav om at tilbakebetalingen av obligasjonene ikke i vesentlig grad må være basert på en realisasjon av underliggende portefølje. Kravene til standardisering omfatter sikring av all rente- og valutarisiko og forbud mot derivatbruk utover slike sikringsforretninger. Transparenskravene dekker blant annet krav om offentliggjøring av statiske og dynamiske data om mislighold og tap, cash flow-modellen, samt publisering av tilgjengelig informasjon om miljøkonsekvensene av de boliger og kjøretøy som er finansiert av den underliggende låneporteføljen.

Det innføres nye, mer risikosensitive risikovekter i CRR for verdipapiriseringssposisjoner, samt bestemmelser om anvendelsen av de ulike metodene for risikovekting. For beregningen av kapitalkravet gjelder følgende metodehierarki:

1. SEC-IRBA (interne modeller)
2. SEC-SA (standardmetode)
3. SEC-ERBA (eksterne ratinger)

Både under SEC-SA og SEC-IRBA vil risikovektene ligge mellom 15% (10% for STS) og 1.250%. Det gjelder et risikovektgulv på 15% (for STS-verdipapiriseringer er dette gulvet på 10%) også under SEC-IRBA. For reverdipapiriseringer er det dog et risikovektgulv på 100%. For posisjoner i seniortransjer gjelder en bestemmelse om at det ikke skal være et høyere kapitalkrav enn hva gjennomsnittlig risikovekt ville ha vært ved direkte eksponering mot de underliggende aktiva («look through»). Denne bestemmelse gjelder dog ikke for reverdipapiriseringer. Regelverket inneholder dessuten

nærmere regler om såkalt "significant risk transfer", som gir grunnlaget for at opprinnelig långiver ikke lenger behøver å ta med de verdipapiriserte eksponeringene i sitt eget beregningsgrunnlag. EBA har nylig sendt ut på høring et diskusjonsnotat om mer detaljerte regler for hva som skal anses som slik «significant risk transfer».

FSB med høring om supplerende retningslinjer for godtgjørelser og «misconduct risk»

Financial Stability Board (FSB) gjennomfører en høring om foreslåtte supplerende prinsipper relatert til godtgjørelser og såkalt «misconduct risk». FSB presiserer at dette er et supplement til deres eksisterende prinsipper og standarder for godtgjørelser, og at det nye dokumentet ikke innfører nye prinsipper. FSB presiserer også at det eksisterende prinsippdokumentet gjelder for alle typer risiko. FSB gjentar flere steder «... the potential longer-term nature of misconduct risk, ...». Mange av de kjente "skandalene" har jo ikke kommet opp til overflaten før mange år etter at hendelsen egentlig fant sted. Men det er likevel vanskelig å se at disse supplerende standardene egentlig sier noe nytt eller noe i tillegg som hjelper til å håndtere dette utover hva som allerede ligger i de generelle retningslinjene og dagens regelverk.

Fradrag for «non-performing loans» i ansvarlig kapital?

Beholdningen av «non-performing loans» («misligholdte» lån) er i mange europeiske land og banker problematisk høye, i motsetning til i for eksempel Norge og de øvrige skandinaviske landene. EU har derfor nedsatt en ekspertgruppe for å utrede mulige tiltak. Som resultat av dette arbeidet vurderer EU-kommisjonen en lang rekke ulike tiltak. Ett av tiltakene som vurderes er, ifølge en pressemelding av 11. juli, en såkalt «prudential backstop» i form av obligatorisk fradrag i ansvarlig kapital for «non-performing loans», kalibrert i henhold til internasjonal praksis, for å motvirke risikoen for for lave avsetninger på særlig nye lån.

EBA: diskusjonsnotat om FinTech

EBA publiserte tidlig i august et diskusjonsnotat om sin tilnærming til FinTech-utviklingen. På basis av identifiserte trender og risikoer konkluderer EBA med at det er grunnlag for oppfølging innenfor områdene konsesjonskrav og «sandkasse-løsninger», risiko i forhold til uforsvarlig markedspraksis, konsekvensene av FinTech for forretningsmodeller, forbrukerbeskyttelse og markedsadferd i massemarkedet, konsekvensene av FinTech for krisehåndtering, samt konsekvenser av FinTech i forhold til anti hvitvasking og arbeid med terrorfinansiering. Diskusjonsnotatet har høringsfrist 6.11.17.

Basel-komitèen med høringsdokument om anbefalinger til god praksis for FinTech-konsekvenser for banker og tilsynsmyndigheter

Basel-komitèen gjennomfører en høring om anbefalt god praksis for både banker og tilsynsmyndigheter hva gjelder konsekvensene av FinTech-utviklingen. Høringsfristen er 31.10.17.

Selv om komitèen erkjenner at de trender vi nå observerer innenfor innovasjon og teknologi bare er siste bølge av en lang rekke innovasjoner innenfor bank (minibanker, internettbanker, elektronisk betalingsformidling, mv) så mener komitèen likevel at det er en del særtrekk ved det vi nå ser. Blant annet så ser etableringsbarrierene innenfor bank og finans å være betydelig senket. Dokumentet oppsummeres med 10 sentrale observasjoner med tilhørende anbefalinger. Det pekes på at karakteren og omfanget av risikoer innenfor bank slik vi tradisjonelt har sett på disse kan endre seg

vesentlig over tid. Bankene og tilsynsmyndighetene må balansere hensynet til sikkerhet og forsvarlighet mot gevinstene ved å kunne utnytte nyvinningene. Det pekes videre på at strategisk risiko, operasjonell risiko, cyber-risiko og compliance-risiko fremstår som de viktigste risikoområdene i lys av FinTech-utviklingen. Partnerskap og økt omfang av utkontraktering pekes på som andre utviklingstrekk, og det gjøres oppmerksom på at utviklingen også reiser spørsmål som går utover det naturlige arbeidsområdet for banktilsynsmyndigheter. Komiteen nevner i den sammenheng blant annet personvern, forbrukerbeskyttelse og konkurransespørsmål. Det erkjennes også at det eksisterende regulatoriske rammeverket ble skapt i en tidsepoke pre-FinTech, noe som skaper utfordringer på ulike områder, herunder når det gjelder spørsmålet om konsesjonskrav/tillatelser.

EBA: teknisk standard for krisehåndteringsmyndighetenes rapportering av MREL til EBA

EBA har publisert endelige utkast til ITS for maler og prosedyrer som krisehåndteringsmyndighetene bør følge når de informerer EBA om minimumskravet for egenkapital og kvalifiserte forpliktelser (MREL). Disse standardene vil gjøre det mulig for EBA å overvåke konsistensen av MREL-implemteringen i hele EU og dermed bidra til å vurdere eventuelle avvik i nivåene av MREL-krav for sammenlignbare institusjoner i alle medlemsstater.

EBA-rapport om forbrukertrender

EBA presenterte i sommer sin 2017-rapport om forbrukertrender. De har blant annet oppsummert kundeklager som bankene i EU har mottatt. Fordelingen av disse klagen på produktområder er slik:

Boliglån	10%
Forbrukslån	4%
Betalingskonti	49%
Innskudd	12%
Betalingstjenester	25%
Sum	100%

Rapporten peker videre på viktige temaer når det gjelder forbrukerbeskyttelse og risiko fremover som er identifisert av tilsynsmyndigheter og forbrukerorganisasjoner. Disse temaene er økende gjeld, gebyrer og kostnader, salgspraksis, innovasjon innen betalingsformidling, valutalån, alternative tilbydere av finansielle tjenester og innovativ bruk av forbrukerdata.

MiFID II og MiFIR: Høringsnotat om forskrift for visse rettigheter og plikter

MiFID II og MiFIR vil tre i kraft 3.1.18 i EU. Det er uvisst når dette regelverket implementeres i Norge, men det blir senere enn 3.1.18. For å unngå viktige regelverksforskjeller har Finanstilsynet utarbeidet forslag til forskriftsendringer på utvalgte områder. De identifiserte områdene er (i) offentliggjøring av opplysninger om ordre og handler på handelsplasser, (ii) verdipapirforetaks virksomhet som systematisk internaliserer og (iii) virksomhet som godkjent offentliggjøringsordning.

Behov for revisjon av inkassolovgivningen?

Finanstilsynet har sendt [brev](#) til Finansdepartementet med anmodning om revisjon av inkassolovgivningen. Bakgrunnen er at dagens lov er mer enn 30 år gammel, rettskildebildet er fragmentert, loven bygger på en forutsetning om helt andre, og mer manuelle, inkassoprosesser enn det som i dag praktiseres, og omfanget av inkassosaker er økt betydelig. Finanstilsynet ser derfor et behov for å revidere lovverket på området.

Norges Banks pengemarkedsundersøkelse 2017

Norges Banks årlige pengemarkedsundersøkelse måler aktiviteten i pengemarkedet. 2017-undersøkelsene baserer seg på daglige data for april måned fra ni banker. Den daglige gjennomsnittlige låneaktiviteten pr bank økte i 2017, etter å ha falt både i 2015 og 2016. Valutabytteavtalene utgjorde cirka 60 prosent av samlet aktivitet, mens gjenkjøpsavtaler representerte fem prosent og usikrede lån 35 prosent.

EBA: CRD IV – CRR/Basel III-rapport

EBA har nylig publisert sin halvårslige undersøkelse av bankenes soliditet og likviditet. Denne gangen på basis av 31.12.16-data. Undersøkelsen omfatter totalt 164 banker, hvorav 2 norske. Hovedtallene ser slik ut:

Gruppe*)	Ren kjerne- kapital- dekning	Kjerne- kapital- dekning	Total kapital- dekning	Uvektet kapital- andel (LR)	LCR	NSFR
Gruppe 1	13,2%	14,1%	17,0%	4,9%	134,2%	108,4%
Gruppe 2	14,0%	14,3%	16,0%	5,6%	170,1%	126,9%
Alle	13,4%	14,1%	16,8%	5,0%	139,5%	112,0%
G-SIB og O-SIB	13,3%	14,1%	16,9%	5,0%	135,5%	108,8%

*) Gruppe 1: internasjonalt aktive banker med kjernekapital på minst 3 mrd EUR. Gruppe 2: Øvrige banker

Tallene preges fortsatt av innfasingen av regelverket. Med alle overgangsordninger innfaset ville bankenes rene kjernekapital vært 3,3% lavere for Gruppe 1-banker, 4,2% lavere for Gruppe 2-banker og 3,5% lavere for bankene samlet.

Risikovektet beregningsgrunnlag består av 82,8% kredittrisiko, 11,2% operasjonell risiko og 6,0% øvrige risikoer (herunder markeds- og CVA-risiko) for Gruppe 1-bankene. I Gruppe 2 er de tilsvarende tallene henholdsvis 86,4%, 8,4% og 5,2%.

Joint Committee rapport: Risikoer og sårbarheter i EUs finansielle system

Joint Committee (EBA, ESMA og EIOPA) har publisert en rapport med vurderinger av sentrale sårbarheter i EU sitt finansielle system. I rapporten pekes det på følgende fire sentrale temaer:

- Brexit
- Risikoen i verdsettelse av aktiva som følge av usikre utsikter for rentenivået
- Lav lønnsomhet i finansinstitusjonene
- Den raske utviklingen innenfor FinTech

ESMA kvartalsrapport: Trender, risikoer og sårbarheter

ESMA, det europeiske tilsynsorganet for verdipapirforetak og finansielle markeder, utgir kvartalsvise rapporter med vurderinger av trender, risikobildet og sårbarheter innenfor sine fagområder eller markedssegmenter. Den nylig publiserte rapporten for andre kvartal 2017 konkluderer med stabil, men veldig høy kreditt- og markedsrisiko, høy og stabil markedslivlidets- og smitterisiko, samt

forhøyet og stigende operasjonell risiko. «Negative outlook» for operasjonell risiko begrunnes primært med utviklingen innenfor cyber-risiko.

Smått og stort – ute og hjemme

Til slutt nevner vi kort bare at:

- EBA har publisert retningslinjer under PSD2 for vurdering av om en uønsket hendelse er å anse som vesentlig, og dermed underlagt krav om myndighetsrapportering, eller ikke.
- EBA gjennomfører også en høring om rapportering av statistikk for bedrageritransaksjoner under PSD2
- EBA publisert 14. juli 2017 (i) det endelige utkastet til RTS for informasjon som skal gis til myndighetene ved søknad om konsesjon som kredittinstitusjoner, og (ii) endelige utkast til ITS for maler som skal brukes til å levere slik informasjon.
- Joint Committee (EBA, ESMA og EIOPA) har publisert tekniske råd om prosedyrer for PRIIPs (sammensatte massemarkeds- og forsikringsbaserte investeringsprodukter) som har miljømessige og sosiale formål
- Samme Joint Committee har også publisert endelige retningslinjer for tiltak som tilbydere av betalingstjenester under PSD2 bør iverksette for å avdekke og håndtere betalingstransaksjoner som mangler påkrevet informasjon i henhold til anti hvitvask-regelverket.
- Basel-komiteen gjennomfører høring om kriterier for såkalte kortsiktige STC-verdipapiriseringer («Simple, Transparent and Comparable») og risikovektingen av slike eksponeringer
- Financial Stability Board (FSB) publiserte den 6.7.17 retningsgivende prinsipper for såkalt intern tapsabsorberende kapital (intern TLAC) i konsern som er globalt systemviktige (G-SIB)
- Samme dag publiserte FSB også retningslinjer for å sikre kontinuerlig tilgang til den finansielle infrastrukturen for foretak som er underlagt krisehåndtering

***Vi tillater oss avslutningsvis å minne om vårt seminar om bankregulatorisk utvikling den 6.11.17!
For mer informasjon og påmelding: [Bankregulatorisk fagseminar](#)***

Med vennlig hilsen

Finans Norge

Prosessområde bank og kapitalmarked

Dag Henning Jacobsen,

Are Jansrud

Erik Johansen